

Aurskog middelalderkirkested

Aurskog som kirkested har en lang og rik historie som strekker seg tilbake til middelalderen. Dagens kirke ble oppført i 1882, men før dette har det stått to eldre kirker på stedet.

Aur sogn er første gang nevnt i skriftlige kilder i 1362. Vi vet ikke nøyaktig når den første kirken ble bygget, men den stod på området som i dag utgjør kirkegården.

Middelalderkirken var viet til den hellige Margareta av Antiokia. Hun ble regnet som en av De fjorten nødhjelpere, og ble særlig påkalt av fødende og kvinner i barsel. Stien sør fra kirken leder til en hellig kilde knyttet til henne.

I middelalderen søkte mange mennesker hit til Margaretakilden for forbønn og helbredelse. Kirken og kilden var et viktig stoppested for pilegrimer på vei fra Bohuslän til Nidaros.

Svartedauden i 1349–1350 førte til at mange bygder ble lagt øde og kirker forlatt. Aurskog kirke besto likevel. Kanskje fordi sognet var stort og fortsatt hadde en befolkning som kunne opprettholde kirkestedet.

I 1617 ble middelalderkirken revet og erstattet av en tømmerkirke - antagelig fordi den var blitt for liten og nedslitt.

Runesteinen fra prestegården

På midten av 1800-tallet ble det funnet en kalksteinshelle med runer på prestegården. Steinens form og innskrift tyder på at den opprinnelig var en likstein, som har dekket en grav på kirkegården. Innskriften i runer dateres til omkring 1300, og kan leses:

«Svein på Jar eier meg, og her under hviler Åsa».

Trolig ble steinen laget på bestilling av bonden på Jar til kona Åsa. Gården Jar ligger 5 km vest for Aurskog kirke.

Liksteiner fra middelalderen er sjeldne. Steinen fra Aur prestegård er uvanlig bred og fint tilhugget. Størrelsen tyder på at steinen kan ha dekket både Åsas og Sveins grav.

Tømmerkirken fra 1617, med Aur prestegård i bakgrunnen.

Foto: Ukjent. Aur prestegård.

Runestein fra Aurskog (C4319), 1300-tallet.

Foto: L. Smestad. "Norges Innskrifter med de yngre runer", Runearkivet.

En vanlig fremstilling av Margareta av Antiokia. Hun stikker korsstaven i dragens gap.

© José Luiz Bernardes Ribeiro. Kilchberg Altar, Staatsgalerie, Stuttgart. CC BY-SA 4.0 Wikimedia commons.

